

Aktivitetsoversigt for medlemsåret 2014-2015

Liv&Død sætter fokus på det sidste log af

Må man tage Facebook med sig ind i Himmelen, og har du sikret, at dit sidste log af bliver værdigt?

Det har Landsforeningen Liv&Død sat fokus på med kampagnefilmen ”Din Digitale Bedemand”. Kampagnevideoen findes ved at søge efter ”Din Digitale Bedemand” på YouTube

Landsforeningen Liv&Død har med kampagnen valgt at henvende sig til danskerne på en uformel og utraditionel måde for at få dem til at forholde sig til en alvorlig problemstilling. Det kan nemlig have stor betydning for de efterlevende, hvis de ikke kan få adgang til mange gode minder, eller hvis de får adgang til nogle informationer, som de ikke lige havde forventet.

- *Vi håber på en humoristisk måde at gøre opmærksom på, at vi skal forholde os til vores digitale liv, inden vi dør. Det kan jo få store konsekvenser for mange relationer, hvis de pårørende får indblik i noget, der måske var meget personligt, eller hvis de ikke kan få adgang til mange skønne ferie billeder og familiefortællinger, siger Mogens Balling, direktør i Landsforeningen Liv&Død.*

Liv&Død har ønsket at rådgive danskerne om at forholde til den digitale identitet i tide, så den ikke giver de efterlevende en ekstra praktisk eller følelsesmæssig byrde.

- *Der dør omkring 52.000 danskere om året eller omkring 150 personer om dagen. Mange af disse personer har én eller flere profiler på en række elektroniske platforme. Det kan være Facebook, LinkedIn, e-boks med vigtige dokumenter eller datingsider, private mails, mobiltelefonen eller computeren, som gemmer indhold bag personlige koder. Vi skal derfor til at tænke over, hvilken digital arv vi efterlader, og vi skal også tænke over, hvordan vores nærmeste er sikret adgang til netop de ting, vi ønsker, siger Mogens Balling.*

Han råder danskerne til at udpege en person, der kan få adgang til et dokument med de forskellige log in-koder på, som man ønsker skal være tilgængelige for de efterlevende.

Dit digitale liv – din digitale arv

Som en naturlig forlængelse af Landsforeningen Liv&Død's videokampagne har foreningen lavet en mere seriøs oplysningsfolder om den digitale arv, og hvorfor det er vigtigt at vi forholder os til den.

Hvad man kan gøre for at håndtere den digitale arv, finder man ikke svar på i folderen. Der henviser vi til Liv&Død's hjemmeside, hvor vi løbende opdaterer temasiden om den digitale arv, og dermed har den nyeste viden med.

Liv&Død Prisen 2014

Årets Liv&Død Pris fik Kristeligt Dagblad for én lang aftabuivering af døden

I 2014 valgte priskomiteen – med formanden for Landsforeningen Liv&Død, Inge Nesgaard, i spidsen – at hylde Kristeligt Dagblads samlede indsats for at nedbryde tabuet om døden i det daglige.

”Der er næppe noget medie i Danmark, der beskæftiger sig så meget med døden og samtlige menneskelige, etiske, kulturelle og åndelige aspekter af den som avisen Kristeligt Dagblad. Udover en løbende dækning af alle tænkelige dimensioner af det forhold, at vi mennesker skal dø, finder man i Kristeligt Dagblad en ugentlig sektion, Liv&Sjæl, der gennem diverse interviews, portrætter og temaer er med til at belyse livsfaserne og alle livets og dødens store spørgsmål.” Inge Nesgaard, Liv&Død.

Kristeligt Dagblad har blandt andet med stor gennemslagskraft sat debatten om aktiv dødshjælp på dagsordenen og har desuden formået at gøre emner som fx hospicebevægelsen, begravelseskultur og kirkegårdsudvikling til nyheder, der når bredt ud og citeres af andre medier. Dette har ført til mange levende debatter blandt såvel almindelige læsere som eksperter inden for feltet om, hvordan vi bør behandle døende, hvordan vi bør begraves, og hvordan vi kommer bedst herfra.

”Kristeligt Dagblads måde at behandle døden på emner af grundighed, lødighed og empati og er samlet set én lang aftabuivering af døden, som skaber debat og eftertanke om emnet i den brede danske befolkning. Derfor er vi stolte over at kunne belønne Kristeligt Dagblad med Liv&Død Prisen 2014”, afsluttede Inge Nesgaard.

På billedet ses repræsentanter fra Kristeligt Dagblad, med nyhedschef og medlem af redaktionsledelsen, Jeppe Duva, i spidsen. Prisen overrækkes af Liv&Døds næstformand Stig Lynghøj Nielsen.

Kulturnatten 2014

Årets største begivenhed i Funebariet er vores deltagelse i Kulturnatten, hvor Landsforeningen Liv&Død holder åbent. Og vi er mere end tilfredse med aftenens forløb, hvor 440 glade personer i alle aldre kom på besøg. Som en del af aftenens program var der på 1. sal smagsprøver på gravøl, og i stueetagen blev der fortalt spøgelseshistorier, og her kunne man fx se Funebariets nye spøgelses.

Gys og gru og gravøl

Fire gange i løbet af aftenen kunne man opleve den danske gyserforfatter Sten Langstrup der via sin medrivende fortællestil fik tilhørerne helt ud på stolekanten med mystiske – og selvoplevede – historier om mødet med diverse spøgelses på Frilandsmuseet i Lyngby. Steens historier blev fremført i den gamle stue i Landsforeningen Liv&Døds hus fra 1797. Her var der pyntet op med sorte draperinger og levende lys, og bagerst i den stemningsfyldte stue kunne man desuden opleve to meget livagtige 'hvide damer' – en type spøgelse som, Steen kunne berette, også findes på Frilandsmuseet. Mens gysset holdt pause i stueetagen, kunne man i Funebariet på førstesalen opleve den engelske mestercellist Ursula Smith give en række små, medrivende cellokoncerter. Ursula Smith spillede bl.a. flere stykker af J.S. Bach, men hun kom også omkring den danske sangskat med bl.a. en meget smuk fortolkning af 'Se, nu stiger solen af havets skød'.

I Funebariets café- og loungeområde ventede der alle gæster en dejlig overraskelse. Her var bryggeriet 'BrygSelv' nemlig på besøg og uddelte lækende smagsprøver bl.a. Scotch Ale, American IPA og Belgian Dubbel. Der var vand og sodavand til børnene, og mens der blev drukket og snakket, kunne man studere et til Kulturnatten opstillet tema om 'gravøl'.

Besøgende i Funebariet

Vi kan endnu en gang fortælle at vi forsat oplever en stigende interesse for rundvisninger i Landsforeningen Liv&Døds videntcenter, Funebariet.

Se årstal og antal besøgende:

2008: 956

2009: 1467

2010: 1852

2011: 2742

2012: 2424

2013: 2618

2014: 3077

2015: 1264
(per 1.maj)

Den største gruppe af besøgende er fortsat studerende fra Social- og Sundhedsuddannelserne. Herefter kommer gruppen af konfirmander, som øges hvert år. De resterende grupper er pædagog-, lærer-, sygeplejerske- og universitetsstuderende, skoleelever, unge ledige (18-25 år) vågekoner og frivillige på hospice, samt private grupper. Og endelig er der dem der kommer ind "fra gaden" og som selv går rundt.

En værdig afsked med livet

Landsforeningen Liv&Døds formål er at virke for en værdig afsked med livet. Som forening har vi ikke et entydigt svar på, hvad en værdig død er, da det er meget individuelt. Desuden kan ens opfattelse af en værdig afsked ændre sig igennem livet, fx i forhold til ens livsforløb, alder, helbredstilstand m.v. Med en værdig afsked med livet tænker vi både på måden man dør på, samt det sidste farvel i form af afskeden ved begravelsen/bisættelsen.

I Funebariet har vi de sidste par år givet de besøgende mulighed for at komme med deres eget bud på, hvad de mener, er en værdig afsked med livet. Vi har nu valgt at vise nogle af de mange og meget forskellige bud på dette, hvilket I kan se ved at gå ind på temasiden <http://livogdoed.dk/temaer/en-vaerdig-afsked/>

Der har i 2014/2015 været en del fokus på dels en værdig død og dels aktiv dødshjælp. Hvorvidt vi i Danmark skal have aktiv dødshjælp eller ej er en debat, der med jævne mellemrum dukker op i medierne, og i efteråret skete det med baggrund i Bille Augusts nye film ”Stille hjerte”, hvor en ALS-syg kvinde beslutter sig for at vælge aktiv dødshjælp. Hvorvidt aktiv dødshjælp er en værdig død eller ej er igen en individuel vurdering.

Landsforeningen Liv&Død er neutral i spørgsmålet, om aktiv dødshjælp skal være muligt eller ej, men som forening anser vi det som en forpligtigelse at medvirke til at informere om emnet, samt fremme en bred og saglig debat om aktiv dødshjælp. Og netop dette var baggrunden for, at der for et år siden blev afholdt en åben høring i Folketingets Sundheds- og forebyggelsesudvalg. Læs mere om dette på <http://livogdoed.dk/nyheder/aben-horing-om-dodshjaelp/>

Når livet slutter – ny udgave

I det forgangne år fik vi også revideret ”Når livet Slutter”, således at den nye udgave er blevet mere fyldestgørende og relevant. Og vi har i den forbindelse valgt at opdele dokumentet i tre hovedgrupper:

Før dødsfaldet, Ved dødsfaldet og Efter dødsfaldet.

I forbindelse med revideringen besluttede vi også at 'Når livet slutter' alene skal findes elektronisk, således at vi kan sikre os at det skrevne er aktuelt, samt at dokumentet løbende opdateres. Ved en elektronisk udgave har vi samtidig muligheden for at linke direkte til andre og mere uddybende informationer, på Liv&Døds hjemmeside, men også en række andre relevante hjemmesider. Den kan også downloades som PDF-fil fra vores hjemmeside.

Samarbejde med Bispebjerg Krematorie og Assistens kirkegården

Igennem året har sekretariatet endvidere samarbejdet med Center for Kirkegårde, Københavns Kommune og Kulturcentret ASSISTENS, Videns Pædagogisk Aktivitetscenter om udarbejdelse af et fælles formidlings/ undervisningsmateriale og et undervisningsforløb til Social- og sundhedsuddannelsen.

Baggrunden for samarbejdet er at vi, alle tre steder, altså Bispebjerg krematorie, Assistens kirkegården og Funebariet får besøgende fra social-og sundhedsskolerne. Mange af de studerende på social- og sundhedsuddannelsen har en fremmedkulturel baggrund og har ikke kendskab til, hvordan døden håndteres i Danmark. Og blandt de studerende med en dansk baggrund er det de færreste, der har oplevet døden tæt på og har erfaringer med, hvad der rent praktisk sker, når et menneske dør.

Målet er at samtlige SOSU-studerende kommer til at benytte materialet og gennemgå et 3-faset forløb med undervisere fra de 3 steder/samarbejdsinstitutioner. Materialet forventes færdigt i efteråret 2015.

Selv om målgruppen for det skriftlige materiale er SOSU-studerende, vil det også kunne bruges af andre interesserede. Materialet forventes både at blive udgivet i pjeceform, samt som et elektronisk dokument. Men mere om det når vi er helt i mål med arbejdet.

Projekt via Socialstyrelsen ”Styrkelse af den palliative pleje på plejehjem”

Sekretariatschef Kirsten Søndergaard har i hele 2014 deltaget i ekspertgruppen. Projektets formål er at sikre beboerne en værdig livsafslutning. Projektet indeholder en beskrivelse af ”Det gode palliative forløb”, samt udvikling og afprøvning på kompetenceudviklingsforløb - der tilsammen skal øge muligheden for, at beboerne på plejehjem får en værdig afslutning på livet.

Ekspertgruppens arbejde har først og fremmest bestået i at bidrage til udarbejdelsen af en guide om palliativ pleje. En guide, som samtlige ledere og medarbejdere på landets plejehjem skal kunne benytte i forbindelse med vejledning af borgere og pårørende ift. ønsker til livets afslutning. Guiden er endnu ikke helt færdig, men ligger som en udkastform på Socialstyrelsens hjemmeside.

Projektet, der også har indeholdt kursusforløb for personalet på enkelte udvalgte plejehjem, afsluttes her i 2015.

Annoncering af Min Sidste Vilje og Når Livet Slutter

I efteråret 2014 havde Liv&Død en annonce i Magasinet – Sundhed, som er et gratis magasin, der blandt andet kan læses på flere sygehuse, hos den praktiserende læge, samt tages med hjem fra apoteket m.m. Annoncen var en halv A4 side og så ud som følgende:

BRYD TABUET

Download **GRATIS** Min Sidste Vilje og Når Livet Slutter på www.livogdoed.dk

Du er også velkommen til at ringe på 33 36 49 70 og få tilsendt et trykt eksemplar af Min Sidste Vilje.

MIN SIDSTE VILJE
– Ønsker til min begravelse/bisættelse

Ved at udfylde formularen Min Sidste Vilje hjælper du dine nærmeste ved på forhånd at træffe nogle af de mange valg, der er nødvendige, når der skal planlægges en begravelse eller bisættelse. Du kan fx selv være med til at bestemme, lige fra om du skal krameres eller jorbegraves til hvad der skal synges til højtideligheden.

NÅR LIVET SLUTTER
er et online hæfte, der giver viden om en lang række forhold, du kan tage stilling til før, ved og efter et dødsfald.

 LIV&DØD

www.livogdoed.dk

I december havde vi en annonce i Politiken, i LEV LIVET – HELE LIVET, som er et indstik, der følger med Politiken to gange om året. Vores annonce var en hel side og så ud som følgende:

BRYD TABUET

MIN SIDSTE VILJE
Ønsker til min begravelse/bisættelse

MIN SIDSTE VILJE
– Ønsker til min begravelse/bisættelse
Ved at udfylde formularen Min Sidste Vilje hjælper du dine nærmeste ved på forhånd at træffe nogle af de mange valg, der er nødvendige, når der skal planlægges en begravelse eller bisættelse.
Du kan fx selv være med til at bestemme, lige fra om du skal kremeres eller jordbegraves, til hvad der skal synges til højtideligheden.

NÅR LIVET SLUTTER
– en guide
er et online hæfte, der giver viden om en lang række forhold, du kan tage stilling til før, ved og efter et dødsfald.

Download **GRATIS** Min Sidste Vilje og Når Livet Slutter på www.livogdoed.dk
Du er også velkommen til at ringe på 33 36 49 70 og få tilsendt et trykt eksemplar af Min Sidste Vilje.

Liv&DØD
www.livogdoed.dk

Oplæg på Lemvig dagcenter

Den 20. oktober holdt Landsforeningen Liv&Død, ved Kirsten Søndergaard et oplæg i Lemvig Dagcenter. Emnet var Min Sidste Vilje og Livstestamentet. Der var ca. 30 ældre mennesker der både lyttede og selv bidrog med egne erfaringer, da flere af dem havde mistet en ægtefælle.

Repræsentantskabsmøde og årsmøde

Landsforeningens øverste myndighed er Repræsentantskabet. Den 24. april afholdt foreningen sit årlige repræsentantskabsmøde. På mødet blev der valgt et nyt medlem, Astrid Waagstein (*cand.it fra Københavns Universitet*)

Det nye repræsentantskab består af:

- Inge Nesgaard, arbejdsmarkedschef, Aalborg (formand)
- Stig Lynghøj Nielsen, advokat, Hørsholm (næstformand)
- Jørgen Secher, selvstændig, Kolding
- Michael Hviid Jacobsen, professor, ph.d., Aalborg Universitet
- Ole J. Hartling, ledende overlæge, Vejle Sygehus
- Tove Kirsten Krogh, Aalborg
- Ane Bonderup, afdelingsleder, Palliativ Afdeling, Aarhus Universitetshospital
- Vibeke Iversen, kontorchef, Københavns Kommune
- Connie Engelund, direktør, Holmegårdsparken, Charlottenlund
- Gitte Lunding, centerleder i Kulturcentret ASSISTENS, VidensPædagogisk AktivitetsCenter, VPAC, København
- Karen Marie Dalgaard, forsker ved Palliativt Videncenter, København
- Trille Skjelborg, fotograf, Frederiksberg
- Christian Juul Busch, hospitalspræst, Rigshospitalet, København
- Gorm Thusgaard, praktiserende læge i Hellerup, samt lægefaglig konsulent på Hospice Skt. Lukas i Hellerup
- Jes Dige, projektleder & pædagogisk/psykologisk konsulent, Projekt OmSorg, Kræftens Bekæmpelse
- Allan Holmgren, psykolog, direktør og ejer af Dispuk
- Rikke Høgsted, cand. psych., direktør i Dialog mod Vold og medejer af firmaet Høgsted og Middelbo
- Eva Fryklund, provstisekretær i Bispebjerg-Brønshøj Provsti
- Astrid Waagstein, Advicer, Advice – digitalt kommunikations- og reklamebureau.

Traditionen tro mødtes repræsentantskabet til Årsmødet, hvor det overordnede tema for dagen var Digital arv. Og i den forbindelse var der tre spændende oplæg på programmet:

- Hvori består det politiske ansvar og opgaver over for borgerne – når emnet er den digitale arv? Oplæg v/ Karin Gaardsted, It-ordfører for Socialdemokratiet og Medlem af Folketinget
- Digital bevaring – hvorfor er det vigtigt, og hvad gør man. Oplæg v/ Kirsten Villadsen Kristmar, Vicedirektør Rigsarkivet.
- Din digitale identitet. Oplæg v/ Pernille Tranberg, journalist, forfatter og foredragsholder

Som beskrevet tidligere er Landsforeningen Liv&Død i gang med at arbejde med temaet 'Dit digitale liv – din digitale arv'. Se løbende opdatering på vores hjemmeside.

Mere information om Landsforeningen Liv&Døds aktiviteter

Du kan altid orientere dig om vores tiltag og aktiviteter på hjemmesiden www.livogdoed.dk, hvor du også kan finde mere information om repræsentantskabet og bestyrelsen. På hjemmesiden kan du downloade eller bestille eksemplarer af vores pjecer og brochurer. Du er naturligvis også altid velkommen til at kontakte os på tlf. 33 36 49 70 eller via e-mail på info@livogdoed.dk

